

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

КАФЕДРА СТРІЛЬБИ ТА ТЕХНІЧНИХ ВИДІВ СПОРТУ

Янків І. Т. , Литвинець А. І.

ЛЕКЦІЇ № 4

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ГРИ В ШАХИ

з навчальної дисципліни

ШАХИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри стрільби та технічних видів спорту

2019

Львів

Лекція 4 Тема. Особливості навчання гри в шахи

1. Особливості методики навчання гри в шахи. Вікові особливості підготовки шахістів.
2. Тренувальний процес у шахах.
3. Система шахових змагань. Шахова кваліфікація і рейтинг.

Особливості методики навчання гри в шахи. Вікові особливості підготовки шахістів

Ідеальною програмою навчання гри в шахи не існує.

Більш того, багато провідних шахісти і тренери часто сперечаються один з одним про те, як слід навчати або грати певні речі. Вони навіть по-різному оцінюють певні шахові позиції. А це означає, що гравцеві, який хоче поліпшити свою гру, доведеться багато чому навчитися і експериментувати, щоб знайти ті інструменти, які ефективні саме для нього.

Результативність будь шахової підготовки прямо пропорційна обсягу зусиль, які в неї вкладаються. Якщо тренування не працює, то швидше за все, Ви недостатньо занурюєтеся в роботу. «Успіх залежить від зусиль» - Софокл.

Потрібно постійно вчитися «вивчати» шахи. Але постійні дослідження різних методів навчання без самого навчання ні до чого не приведуть. Зосередьтеся на своїх слабкостях, на тому, що дійсно потребує поліпшення і результати прийдуть.

Ви будете втомлюватися при будь-якому способі шахової підготовки, навіть якщо він не особливо ефективний. Але втома - ще не гарантія результату. Кращим шахістом вас зроблять тільки правильні тренування.

При цьому, щоб стати сильним шахістом з рейтингу 2000 - 2200 ЕЛО, не потрібно наймати дорогих тренерів, мати спеціальний шаховий талант або IQ 165. Просто потрібно багато тренуватися.

Деякі елементи шахової гри Ви любите особливо, і з радістю їх вивчаєте, тому що вони легко Вам даються. Але. Якщо вони легкі, значить, Ви вже володієте ними і не повинні витратити на це свій час. Краще зосередитися на чомусь важкому і неприємне. Для більшості шахістів це зазвичай ендшпіль, позиційні шахи і складна тактика.

Коли Ви програєте, то не повинні засмучуватися. Це всього лише сигнал, що потрібно більше працювати і краще вчитися. А потім повертатися і перемагати.

Не бійтеся програти в партіях з більш сильним противником. Гра з сильним суперником - кращий каталізатор для самовдосконалення.

Не думайте, що для того, щоб стати сильним шахістом, потрібно відмовитися від усього іншого і вивчати шахи по 8 годин щодня. Якщо Ви це зробите, то, швидше за все, швидко «згорите» після першого тижня і просто відмовитися від шахів. Якщо, звичайно, Ваше ім'я не Боббі Фішер.

Замість цього працюйте протягом коротких проміжків часу, але системно. В результаті час, витрачений на навчання, буде складатися, і Ви досягнете прогресу.

Ведення навчального журналу є важливим елементом процесу шахової підготовки. Цей інструмент корисний для мотивації і концентрації. Крім того, Ви будете бачити, що працює, а що ні.

Самовдосконалення в шахах ніколи не починається зі скарг і виправдань. Ви повинні прийняти на себе відповідальність за свої поразки. Якщо Ви програєте, не посилайтеся на випадковість або помилку. Знайдіть справжню причину. Виконайте роботу, щоб її усунути. Вигравайте.

Якщо Ви дійсно справжній шахіст, то Вам не потрібна постійна мотивація для поліпшення якості Вашої гри. Це йде зсередини.

Коли середньостатистичний гравець-любитель програє партію, він приходить додому і починає переглядати дебют. Не будьте таким. Краще працюйте над ендшпілем і позиційними шахами.

Перед важливими турнірами потрібно відпочивати. Іноді день відпочинку дасть набагато більше результату, ніж тренування на знос напередодні гри.

Спеціальна підготовка юних шахістів на сучасному етапі зазнає істотних змін та одержує додаткові можливості, які раніше неможливо було технічно реалізувати. Дуже важливо врахувати подальшу акселерацію і омолодження шахів. Деякі діти починають свою шахову кар'єру з 4 років, досягаючи майстерності або навіть гросмейстерської сили в 10-12 років.

Різке зростання кількості змагань як з класичних, так і швидких шахів призвело до того, що зараз шахіст професіонали звичайно грають більше ста партій за рік, у той час як ще в середині минулого століття у два рази менше. Часта участь у змаганнях вимагає спеціальної підготовки.

Розвинення підліткового організму, зокрема інтелектуальних здібностей, проходить інтенсивно. Значного розвитку досягає кора головного мозку. Друга сигнальна система, слово набувають дедалі більшого значення.

Учні в цьому віці спроможні витримувати підвищені загальні навантаження, порівняно легко засвоюють складний теоретичний матеріал. З іншого боку в поведінці учнів відзначається зростання переваги збудження над гальмуванням. Реакції за силою і характером частіше стають адекватними щодо чинників, які їх спричинили. Це вимагає від тренера на данному етапі проявляти більше терпіння та наполегливості. Слід індивідуально і дуже обережно дозувати навантаження, турбуватися про повноцінний відпочинок і відновлення, регулярно здійснювати лікарський контроль. Важливою ланкою є «виховання гальм», створення спокійної обстановки, атмосфери доброзичливості та взаєморозуміння.

У цьому віці окремі підлітки спроможні досягати різкого підвищення результатів, виконувати майстерні, подеколи навіть гросмейстерські нормативи (Роберт Фішер, Юдіт Полгар, Руслан Помарьов, Сергій Карякін, Катерина Лагно, Магнус Карлсен).

Для юнацького віку характерним є високий рівень функціональної досконалості, готовності до значних навантажень. У цьому віці можна чекати

помітного зростання спортивних результатів, а в окремих випадках навіть здобуття світової першості (Майя Чібурданідзе). Водночас деякі учні, не відчуваючи швидкого прогресу у своїй грі, починаючи втрачати інтерес до занять у школі, а то й взагалі до шахів. Важливо, щоб тренер знайшов підхід до найобдарованіших з цих учнів, зумів переконати їх проявити терпіння й наполегливість у заняттях, щоб зміцнити передумови для результативного «стрибка».

На етапі попередньо базової підготовки в навчально-тренувальних групах учні опановують розділи шахової теорії на більш складному рівні. Юний шахіст вибудовує свій власний дебютний репертуар, має по декілька дебютів за білих та чорних, знає певні стратегічні прийоми, вже знає багато типових едшпільних позицій, засвоює навички аналізу, приймає участь у змаганнях на рівні старших розрядів, засвоює принципи початкові принципи психологічно-вольової підготовки, закріплює навички систематичної фізичної підготовки, дотримується правил спортивного режиму, засвоює знання і навички з суддівства та тренування в групах початківців.

Тренувальний процес у шахах

У навчально-тренувальних групах провідною організаційною формою тренування є групова. Спортсмени займаються групою або під час усього заняття, або під час окремих його частин. Спільно виконуючи під керівництвом тренера загальні завдання тренування, окремі спортсмени у випадку потреби отримують додаткове завдання, таким чином здійснюється диференціація тренувального процесу, без якої неможливий індивідуальний підхід до підготовки спортсменів, що важливо для навчально-тренувальних груп.

Групове тренування в шахах має ряд переваг, серед яких:

- широкі можливості колективних взаємодій що, у свою чергу, відкриває перспективи формування командного спортивного духу;

- хороші умови для розвитку волевих якостей і рис характеру (підвищення самооцінки, виховання наполегливості);
- можливість економно використовувати тренувальні місяця.

Окрім групового тренування, яке практикувалось при проведенні цього наукового дослідження, можливі також індивідуальні та фронтальні форми. Індивідуальна форма тренування для шахістів є досить високо ефективною. Проте, зважаючи на вік юних спортсменів (10-13 років), її ефективність знижується через обмеження можливостей до колективної взаємодії (у цьому віці підлітки активно здійснюють пошук і встановлення соціальних зв'язків із оточенням однолітків).

Фронтальні тренування застосовуються переважно тоді, коли в межах одного тренування слід вирішити однакові для всіх спортсменів завдання (вивчення нового дебюту, розбір тематичної партії, розігрування типових закінчень).

Загальна структура тренувальних занять у шахах базується на певних фізіологічних, психологічних та педагогічних принципах. Тривалість заняття визначається оптимальною дієвістю тренувальних факторів, індивідуально-віковими особливостями спортсменів. Щодо шахів як спорту, на етапі навчально-тренувальних груп ефективними є заняття тривалістю 90 хвилин.

Тренування обов'язково повинно структуруватися, оскільки це уможливорює поступовість та хвилеподібність навантажень, чергування видів діяльності їх співвідношення у часі, полегшує реалізацію багатопланових цілей етапу підготовки спортсменів I розряду.

У структурі тренувального заняття доцільно розрізняти три частини: підготовчу, основну та завершальну (заключну):

Рис. 3.1. Структура тренувального заняття у шахах

У підготовчій частині слід сформувати оптимальну установку спортсмена на розв'язання певних спортивних завдань з допомогою вправ (вирішення задач та етюдів), а також актуалізувати психологічно та педагогічно цінну мотивацію.

Під час основної частини тренування вирішуються, перш за все, такі шахові завдання : дебютна грамотність, вивчення типових стратегічних ідей та планів, вивчення творчості провідних гросмейстерів(аналіз партій), вивчення типових позицій ендшпілю.

У завершальній частині тренувального заняття основною метою тренера є перевірка засвоєння спортсменами шахового матеріалу шляхом проведення тематичних турнірів(швидкі шахи, бліц, розігрування типових позицій з контролем часу) .

Таким чином, тренування є основним видом взаємодії тренера і спортсмена не лише у шахах, а й інших видах спорту. У тренувальних заняттях застосовуються різноманітні методи, в тому числі рівномірний, перемінний і контрольний. Оптимальною організаційною формою тренувань відносно шахів є групова, яка, на відміну від індивідуальної та фронтальної , забезпечує найповнішу реалізацію різнопланових завдань, що стоять перед юними спортсменами.

Типове планування занять представлено в Таблиці 1

Таблиця 1

Планування занять на етапі попередньо базової підготовки, год

Вид підготовки, тематичний розділ	Рік навчання				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
Теоретична підготовка					
Загальна теорія	82	106	140	154	174
Дебют і середина партії	102	126	180	204	224
Закінчення	42	46	50	54	64
Разом	226	278	370	412	462
Практична підготовка					

Навчальні партії, вправи, тренувальні змагання	42	46	50	54	64
Кваліфікаційні турніри, сеанси одночасної гри	82	106	140	154	174
Аналіз партій та типових позицій, індивідуальні заняття	102	126	180	204	224
Разом	226	278	370	412	462
Психологічна підготовка	8	8	12	12	16
Фізична підготовка	60	60	80	100	100
Усього:	520	624	832	936	1040

Компоненти підготовки шахіста:

Тактична Гра. Напевно ви вже чули фразу, що шахи - це 99% тактики. Це, звичайно, жарт, але «вона заснована на реальних подіях». Адже якщо ваш тактичний рівень досить високий, то вас буде досить важко обіграти, навіть незважаючи на інші ваші «слабкі місця». Виростити в собі хорошого тактика можна досить простим способом - регулярно вирішуйте шахові задачі з обмеженням за часом. До речі, на нашому сайті є цілий розділ, присвячений вирішенню тактичних завдань.

Позиційна Гра. Уміння маневрувати фігурами - цінний ігровий навик. Сьогодні в мережі можна знайти велику кількість збірок вправ і посібників з навчання позиційній грі різних авторів. На наш погляд, один з найбільш вдалих - підручник Марка Дворецького. Кожен шахіст постійно зустрічає в своїх іграх такі елементи, як слабкі пішаки, профілактику, пару слонів, перевага в просторі та ін. Якщо ви навчитеся вміло використовувати ці елементи, це стане ще одним вашим впевненим кроком на шляху до шахового майстерності.

Гра в ендшпілі. Далеко не всі гравці вважають вивчення ендшпіля важливою частиною шахової підготовки. Навпаки, сьогодні поширене таку думку - «навіщо так багато часу приділяти шаховим закінченням, якщо спочатку потрібно подолати дебют і міттельшпіль?». Ми з цією точкою зору не

згодні, хоча вона і містить зерно істини. Адже деякі настільки ґрунтовно готуються до дебюту і міттельшпілі, що вийти з них «живим» в ендшпіль стає дійсно складним завданням. Проте, статистика показує, що більшість партій все-таки переходять в ендшпіль, і саме там вирішується підсумок гри. І на цьому етапі лідируючі до цієї пори гравці часто втрачають переваги, отримані в дебюті і міттельшпілі. А це - вагома причина вивчати шахові закінчення.

Аналізуйте свої партії. Намагайтеся розбирати КОЖНУ свою партію, як би страшно це не звучало. Аналізуйте, де ви або ваш опонент помилилися, і будьте особливо критично налаштовані по відношенню саме до себе. Ви повинні навчитися розпізнавати свої слабкі і сильні сторони. Робіть це без допомоги шахового движка і, бажано, відразу після гри. А вже після того, як ви записали свої коментарі, перевіряйте їх за допомогою движка, щоб побачити, що ви пропустили, ну і знайти інші можливості.

Дебютна гра. Більшість гравців серйозно вивчає дебюти. Багато хто віддає перевагу перед грою проаналізувати суперника, розробити під нього якусь схему будинку, а потім прийти на партію з уже готовим планом. Але на практиці це не завжди приносить хороший результат. І ось чому.

Справа в тому, що дебют потрібно вибирати орієнтуючись, перш за все, на себе, а не на суперника. Відповідно до вашим стилем гри і з огляду на позиції, в яких ви себе відчуваєте найбільш комфортно. Звичайно, такий вибір ви можете зробити тільки самі, ну або за порадою вашого тренера. Але все-таки варто добре вивчити основні лінії. Власний репертуар потрібно постійно «полірувати» - наприклад в бліц-партіях в інтернеті. Там же можна оцінити, наскільки ви добре адаптуєте до змін і граєте виникають позиції.

Вивчайте класику. Шахи мають багату історію. І вчитися треба у тих, хто досяг самого верху. Проаналізуйте партії Капабланки, Ботвинника, Фішера та інших. Якщо раніше ви цього не робили, ми гарантуємо, що ви будете приємно здивовані. Є й інші аспекти, над якими слід працювати. Вони не зовсім з області шахів, а, скоріше, відносяться до спортивної психології та підготовці.

Адекватно оцінюйте поточну ситуацію. Уникайте спокуси грати «на пастки», тому що вони працюють тільки проти слабких гравців. Коли ви

стикаєтеся з сильним суперником, то потрібно грати те, чого від вас вимагає позиція. Захищайтеся, коли потрібно захищатися, відкладайте атаку, робіть поступки і будьте впертим захисником, якщо це необхідно.

Психологічний захист. Важливо тримати себе в руках і позитивний спортивний настрій, коли вас атакують. Комп'ютери в цьому плані нас розслабили - ми звикли, що у них майже завжди є захист в поганих позиціях на перший погляд. Так, хороший, вдумливий розрахунок грає важливу роль в обороні, але бути психологічно сильним у важкі моменти гри не менш важливо.

Слідкуйте за останніми дебютними трендами. Ми рекомендуємо стежити за елітними турнірами, щоб не ввійматися на якусь новинку.

Мотивація і фізична підготовка. У висновку хотілося нагадати про важливість мотивації. Сьогодні рівень шахістів в середньому сильно виріс. Вигравати партії у будь-якого суперника стає все важче. Тому дуже важливо бути високо мотивована і постійно і ретельно підвищувати свою кваліфікацію.

А хороша фізична форма стане хорошим доповненням до решти шаховим якостям. Вона допоможе вам уникати втрати концентрації після довгих годин напруженої боротьби.

Система шахових змагань. Шахова кваліфікація і рейтинг

Основними видами особистих і командних змагань є матчі, турніри за системами: коловою, схевенінгенською, олімпійською (нокаут-система), швейцарською і матч-турніри. Дозволяється також використання різних систем на різних етапах змагання.

Матчі проводяться між двома учасниками (командами). Особисті матчі можуть гратися на більшість очок із визначеної кількості партій до того, доки хто-небудь з учасників набере відповідну кількість очок чи одержить відповідну кількість перемог.

Командні матчі проводяться як зустріч двох колективів чи як тур командного турніру.

У турнірах за коловою системою усі учасники (команди) зустрічаються один з одним. Після жеребкування черговість гри по турах та колір фігур учасників визначаються згідно таблиць Бергера.

У турнірах за схевенінгенською системою одна група (половина) учасників грає тільки з учасниками іншої групи.

У турнірах за олімпійською (нокаут -) системою учасник (команда) вибуває зі змагання після програшу партії (матчу) чи після втрати певної кількості очок (тільки в особистих турнірах). Колір фігур повинен чергуватися, а якщо це неможливо, то вирівнюється кількість партій, зіграних білими та чорними. При рівних умовах в обох партнерів колір визначається жеребом.

Може застосовуватись також олімпійська система, при якій ті, хто програли, не вибувають, а зводяться у пари для розігрування місць із третього до останнього.

Визнаними ФІДЕ швейцарськими системами є:

Система Ліма (The Lim System)

Голландська система (The Dutch System)

Система Дубова (Dubov System)

Система Бурштейна (Burststein System)

Основні правила швейцарської системи для особистих турнірів:

гравці не повинні грати між собою більше одного разу;

якщо кількість гравців непарна, то один з них отримує т. з. bye : 1 очко, без суперника та кольору;

гравець який отримав очко без гри не повинен отримувати bye;

різниця кольорів гравця не повинна бути $>+2$ або <-2 за виключенням останнього туру для гравців з результатом 50% або вище, якщо це допоможе уникнути додаткових флоатерів;

жодний гравець не повинен отримувати три рази поспіль один колір за виключенням останнього туру для гравців з результатом 50% або вище, якщо це допоможе уникнути додаткових флоатерів;

призначення кольорів відбувається у порядку пріоритету:

надати обом гравцям колір переваги;

надати колір по сильній перевазі;

різниця між кількістю очок суперників повинна бути якомога менше (ідеально дорівнювати нулю);

правила утворення пар повинні бути настільки прозорими, щоб відповідальна особа могла пояснити їх гравцям;

для проведення великих турнірів (більше 25 учасників) за швейцарською системою для обробки даних гравців та створення пар необхідно використовувати спеціалізовані комп'ютерні програми.

Рейтинг Ело — найпоширеніша, загальноприйнята у світі система індивідуальних коефіцієнтів шахістів. Була розроблена американським професором угорського походження Арпадом Ело. Офіційно прийнята ФІДЕ 1970 року.

Арпад Ело був непоганим шахістом і з математичної точки зору цікавився математичним сподіванням кількості очок в окремих матчах чи і турнірах. Шахова федерація США запровадила його систему 1960 року. ФІДЕ офіційно ввела оцінювання рейтингу за методом Ело 1970 року.

Приблизне співвідношення рейтингів Ело та шахових звань і розрядів:

- ≥ 2500 — гросмейстер;
- 2400—2499 — міжнародний майстер;
- 2200—2399 — національний майстер;
- 2000—2199 — кандидат у майстри;
- 1800—1999 — 1-й розряд;
- 1600—1799 — 2-й розряд;
- 1400—1599 — 3-й розряд;

- 1200—1399 — середній любитель (4-й розряд);
- 1000—1199 — слабкий любитель (5-й розряд);
- < 1000 — новачок.

Вікові групи спортсменів згідно з правилами Міжнародної федерації шахів (FIDE):

юнаки та дівчата: до 18 років;

кадети: до 12 років;

юніори: 19-20 років;

дорослі: 21 рік та старше.

Рекомендована література

Основна:

1. Методические рекомендации по начальному обучению шахматам. — Киев, 1989.
2. Нимцович А. Моя система / А. Нимцович. — Москва : Физкультура и спорт, 1983.
3. Новотельнов Н. А. Знакомьтесь: шахматы. / Н. А. Новотельнов. — Ленинград : Лениздат, 1976. — 256 с.
4. Панов В. Курс дебютов. / В. Панов, Я. Эстрин. — 6-е изд. — Москва : Физкультура и спорт, 1980.
5. Петросян Т. Стратегия надежности. / Т. Петросян. — Москва : ФиСкультура и спорт 1965.
6. Рети Р. Современный учебник шахматной игры / Р. Рети. — Москва : Физкультура и спорт, 1981.
7. Семенко Ю. Шахи в Україні / Ю. Семенко // Нариси з історії шахової гри на українській землі і в діаспорі. — Львів: Каменяр, 1993. — 246 с.
8. Слущкий Д. Контуры эндшпиля / Д. Слущкий, М. Шерешевский. — Москва : Физкультура и спорт, 1989.
9. Сузтин А. Дебют и миттельшпиль / А. Сузтин. — Минск, 1980.
10. Федерация шахів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ukrchess.org.ua/>

11.Черевко К. Е. О происхождении шахмат / К. Е. Черевко // Шахматы в СССР. – 1984. – № 1.

12.Яремко І. 100 персон львівського спорту / Іван Яремко. – Львів : Тріада плюс, 2010. – 388 с.

Допоміжна:

13.Бондарь Л. А. Шахматные семестры / Л. А.Бондарь, З. Б. Лившиц, А. И. Любошиц ; под ред. А. З. Капенгута. – Минск : Выш.шк., 1984. – 240с., ил.

14.Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.93 № 3808-ХІІ.

15.Калинин О. М. Древнекитайская нумерология, протошахматы и генетический код / О.М. Калинин, К.Е. Черевко // Общество и государство в Китае : XIX науч. конф. – Москва, 1988. – Ч. 1. – С. 46–50.

16.Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Ласло Кун ; пер. с венгерского. – Москва : Радуга, 1982. – 399 с.

17.Марусенко П. Шаховий гурток у школі. / П. Марусенко, Т. Лазарева. – Київ : Радянська школа, 1983.

18.Нога О. П. Світ львівського спорту, 1900-1939: спорт досягнення, товариства, архітектура, вбрання, мистецтво / О. П. Нога. – Львів : Українські технології, 2004. – 783 с.

19.Оливова В. Люди и игры: у истоков современного спорта / В. Оливова ; пер. с чешского. – Москва : Физкультура и спорт, 1985. – 249 с.

20.Олимпийский спорт : в 2 т. / под. общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимпийская литература, 2009. – Т. 1. – 735 с.

21.Степанюк С. І. Методичний посібник для вивчення дисципліни «Історія фізичної культури» за блочно-модульною системою : для студ. денної та заочної форми навчання ф-ту фіз. виховання та спорту / С. І. Степанюк, О. О. Гречанюк, І. В. Малярєнко. – Херсон : ХДУ, 2006. – 236 с.

22.Трофим'як Б. Е. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років ХІХ ст. до 1939 р.) : навч. посіб. / Б. Е. Трофим'як. – Київ, 1997. – 419 с.

23. Філь С. М. Історія фізичної культури: Навчальний посібник / С. М. Філь, О. М. Худолій, Г. В. Малка ; за ред. проф. С. М. Філя. – Харків : ОВС, 2003. – 160 с.

24. Шахи : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів, 2015. – 6 с.

25. Янків І. Аналіз навчальних комп'ютерних шахових програм / Ігор Янків // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 9. – С. 10–12.

26. Янків І. Т. Використання інтернет-ресурсів у навчально-тренувальному процесі шахістів / Янків І. Т. // Теорія та методика фізичного виховання. – 2011. – № 4. – 46–49.

27. Янків І. Використання інтернет-технологій у дебютній підготовці шахістів / Ігор Янків // Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні та спорті : тези доп. XII Міжнар. наук. конф. – Львів, 2016. – С. 50–52.

28. Янків І. Особливості розвитку української спортивної термінології в 20 - 30 - і роки ХХ століття в УРСР / Ігор Янків // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2000. – Вип. 4. – С. 57–58.

29. Янків І. Роль Івана Боберського у розвитку української спортивної термінології / Ігор Янків // Молода спортивна наука України : матеріали другої Всеукр. конф. аспірантів (11-13 берез. 1998р.). – Львів, 1998. – Ч. 1. – С. 79–82.

30. Янків І. Українські термінологічні словники з фізичної культури і спорту (історико-методологічний аналіз) / Ігор Янків // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. аспірантів галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 1999. – Вип. 3. – С. 46–51.

31. Янків І. Т. Українська спортивна термінологія (історико-методологічний аналіз) : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / Янків Ігор Тарасович ; Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 19 с.

32. Энциклопедия олимпийского спорта : в 5-ти т. / под общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимпийская литература, 2004. 1-й т. – 496 с., 2-й т. – 584 с., 3-й т. – 632 с., 4-й т. – 608 с., 5-й т. – 528 с.